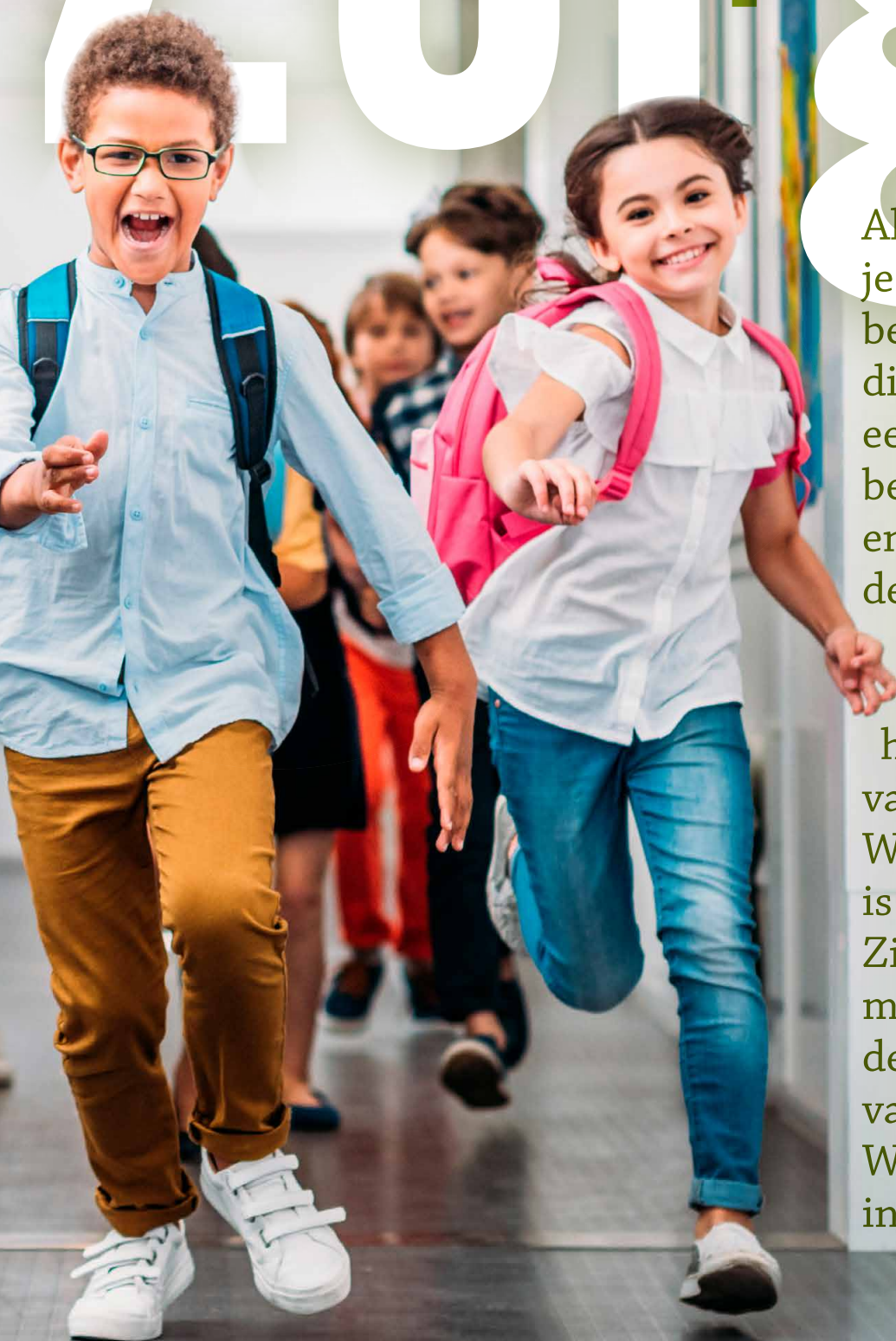

Zorg op school

Als ouder probeer je je kind met ADHD de beste zorgen te bieden die het nodig heeft: een combinatie van begrip, ondersteuning en troost. Een groot deel van de zorg moet je uitbesteden, je kind zit namelijk het grootste deel van de dag op school. Welke ondersteuning is er allemaal mogelijk? ZitStil Magazine sprak met de directrice en de zorgcoördinator van de Jan Frans Willemschool in Boechout.

Hoe zorg je samen met het schoolteam voor je kind?

ILONA SAUWEN sociaal pedagoog

Marleen Janssens heeft 38 jaar onderwijservaring waarvan 18 jaar als directrice. Cindy Van Minnebruggen is sinds 4 jaar zorgcoördinator voor de lagere school. Daarvoor was ze 18 jaar leerkracht. Hoe gaat hun school om met kinderen die het wat moeilijker hebben?

ZitStil > Wij zijn een centrum dat vooral rond ADHD werkt. Wat kunnen jullie doen als jullie merken dat een kind het extra moeilijk heeft om zich te concentreren of een pak drukker is dan gemiddeld?

MARLEEN JANSSENS > Zodra we zoiets merken, gaan we in gesprek met de ouders. We wachten niet tot het volgende rapport of tot het einde van het schooljaar. We willen snel aftoetsen met de ouders of wat we denken op te merken ook klopt, of ouders dit ook herkennen. Soms stelt een kind heel ander gedrag op school als thuis. Soms ligt het ook aan de omstandigheden dat een kind niet tot leren komt. Hier willen we duidelijk zicht op krijgen.

CINDY VAN MINNEBRUGGEN > Als de problemen het kind belemmeren om te ontwikkelen, dan blijft het niet bij praten met ouders. Dan kijken we wat we kunnen opstarten in de klas, in de school, wat ouders thuis kunnen doen, wat er daar buiten kan. We hebben ondertussen een uitgebreide voorraad hulpmiddelen die kunnen ingezet worden zoals hoofdtelefoons, kartonnen werkhuisjes en time timers.

We kunnen elastische banden rond de stoelpoten binden of de bank naar de muur draaien. Bij sommige kinderen is het interessant dat hun pennenzak niet op de bank ligt, maar wel op de kast wat verder. Zo ligt er minder materiaal om mee te prutsen op de bank en tegelijk kan het kind de benen strekken als het zijn/haar gom nodig heeft.

Uitleg en beweging

Hoe brengen jullie dit aan bij het kind?

MARLEEN > We starten altijd met een babbeltje waarbij Cindy met het kind overloopt hoe het gaat, wat er minder gaat en wat eventueel kan helpen.

CINDY > Je zet natuurlijk niet zomaar een kartonnen huisje rond een kind (*lacht*), je gaat in gesprek met het kind. Ik leg altijd uit dat we willen zien wat werkt om zich bijvoorbeeld beter te concentreren. Als het niet werkt, als de hoofdtelefoon iets is waar ze vooral door afgeleid zijn, dan blijven we dit niet doen.

Hoe vangen jullie vragen van klasgenoten op?

CINDY > We besteden voldoende aandacht aan duidelijk maken dat de maatregelen geen straf zijn, zowel aan het kind dat moeilijkheden ondervindt als aan de rest van de klas. Soms maken

we de vergelijking met een bril. Niet iedereen heeft een bril nodig, maar voor wie wel een bril nodig heeft, is het belangrijk dat we dit in orde brengen. Daarnaast doen we dingen die voor iedereen kunnen helpen.

MARLEEN > We spreken nu over kinderen met ADHD of kinderen die specifiek moeilijkheden hebben met concentratie en stilzitten, maar we merken dat alle kinderen hier meer last van hebben dan vroeger. Doorheen de jaren is het stilzitten moeilijker geworden. In plaats van af te wachten tot dit bij sommige kinderen echt problematisch wordt, zetten we heel erg in op beweging voor iedereen.

CINDY > We doen als school mee met 'The Daily Mile' (*zie kader hieronder, red.*), er zijn beweegtussendoortjes in de klas en we willen evolueren

The Daily Mile

The Daily Mile is een heel eenvoudig, maar effectief concept dat toegepast kan worden op elke basisschool of peuterspeelzaal. Dagelijks onderbreken kinderen de les 15 minuten om in hun eigen tempo een rondje te lopen met hun klasgenoten. Meer info:

www.thedailymile.be

“Ondersteuning moet passen bij het kind én bij de leerkracht.”

[CINDY VAN MINNEBRUGGEN]

“Zodra we een probleem merken, gaan we in gesprek met de ouders.”

[MARLEEN JANSSENS]

naar echt bewegend leren waarbij beweging effectief deel uitmaakt van het leerproces. In het zorgcontinuüm (zie kader op pagina 11, red.) past deze focus op beweging in onze basiszorg. Met andere woorden, we laten iedereen meer bewegen, hoewel het maar voor een aantal kinderen echt nodig is.

Gelijkenissen en verschillen

Zijn al jullie leerkrachten even enthousiast over het aanpakken van problemen?

CINDY > Ja. Alle leerkrachten zijn even enthousiast in hun wil om de problemen op te lossen. Dit wil niet zeggen dat iedereen zomaar de oplossingen die wij aanreiken, aanneemt.

MARLEEN > Je hebt heel grote verschillen tussen leerkrachten, maar ik ben ervan overtuigd dat iedere leerkracht met het hart op de juiste plaats die een kind ziet dat het moeilijk heeft maar één doel heeft: er helemaal voor gaan om dit kind te helpen.

CINDY > Daarna starten de verschillen, want verschillende mensen hebben verschillende meningen over hoe je een kind het best kan helpen. Vandaar dat wij niet alleen zoeken naar ondersteuning die past bij het kind, het moet ook passen bij de leerkracht.

MARLEEN > Het is een proces dat je samen moet gaan. Ik kan als directie de leerkrachten ondersteunen, maar als ik nu beslis dat iedereen in alle klassen moet werken met elastieken

rond de stoelpoten, dan zal dit niet werken. Als dit start in één klas kunnen leerkrachten zien hoe dit een hulp is en kunnen ze hun successen delen. Zo is het bij onze school ook begonnen met de hoofdtelefoons en de werkhuisjes. Ondertussen komen leerkrachten er zelf om vragen. We moeten dit niet opleggen en dat is een veel rijkere manier om te werken.

Flexibele aanpassingen

Wanneer zetten jullie welke hulpmiddelen in?

CINDY > Hulpmiddelen worden regelmatig geëvalueerd. Dat is zeker zo in het begin van het schooljaar, met de nieuwe klasleerkracht: “kan jij je daarin vinden?”, “is het nog van toepassing voor die leerling?” En ook tussendoor evalueren we. Zo kan het zijn dat een hulpmiddel als hoofdtelefoon altijd goed gewerkt heeft tot een kind op het einde van de lagere school plots begint in te zitten met zijn imago en dit niet meer wil gebruiken. Of omgekeerd kan een kind geen hoofdtelefoon willen tot het in de klas zit met een kind dat al een hoofdtelefoon gebruikt en dan is het geen probleem meer.

MARLEEN > Leerkrachten zijn een belangrijke partner in welke hulpmiddelen ingezet kunnen worden. We zijn daarin zeer flexibel. Toch zijn sommige aanpassingen ondertussen voor iedere leerling mogelijk. Een hoofdtelefoon kan een leerkracht bijvoorbeeld niet meer weigeren. Daarin nemen we dan de leiding en

we helpen de leerkracht mee over de streep als dat nodig zou zijn.

CINDY > Zo zijn er duidelijke afspraken over wanneer de hoofdtelefoon wel en niet gebruikt kan worden. In sommige klassen hangen daarvoor specifieke pictogrammen.

Verhoogde zorg

Welke hulp kunnen jullie inschakelen als de hulp die jullie als schoolteam bieden onvoldoende is? In termen van het zorgcontinuüm: welke verhoogde zorg kunnen jullie inschakelen?

CINDY > Wij hebben een heel fijne samenwerking met ons CLB. We hebben systematisch overleg. Indien nodig kan het CLB zelf overleggen met de ouders, een aantal acties ondernemen of doorverwijzen naar het eigen netwerk. Voor sommige kinderen kunnen we ook ondersteuners (zie kader op pagina 11, red.) inschakelen. Zij zijn er zeker om het kind, maar ook de klas en de leerkracht te ondersteunen.

School versus thuis

Sommige kinderen stellen totaal ander gedrag thuis dan op school. Hoe gaan jullie om met de situatie waarin ouders zeggen dat er thuis geen of veel minder problemen opduiken?

MARLEEN > We willen samen met de ouders dezelfde weg gaan, in

Hulpmiddelen worden regelmatig geëvalueerd.

het belang van het kind. We zullen dus alles uit de kast halen om dit kind te helpen. We wisselen ervaringen uit en luisteren graag naar tips van de ouders.

CINDY > Soms is het uiteraard niet mogelijk om de situatie helemaal aan te passen, in een klas zijn sowieso meer kinderen dan in een gezin. We vragen wel aan ouders wat zij thuis doen als het moeilijker loopt. We proberen de aanpak van wat thuis werkt, op school over te brengen.

Af en toe krijgen we wel vragen naar aanpassingen die niet mogelijk zijn. Dat laten we dan meteen weten en tegelijk zoeken we ook naar alternatieven die voor ons wel mogelijk zijn. We willen bijvoorbeeld kinderen niet zomaar op de speelplaats laten zitten als ze het even moeilijk hebben in de klas. Daar staat tegenover dat zo'n leerling wel bij Marleen of mij in het bureau kan komen zitten.

Ondersteuning

Doorheen de jaren hebben jullie ongetwijfeld al heel veel bijgeleerd en is er veel veranderd. Wat zijn zo de grootste veranderingen in vergelijking met het begin van jullie carrière?

MARLEEN > Toen ik pas begon als directeur kreeg ik er plots een zorgleerkracht bij. Ik had geen idee wat ik daar mee moest beginnen. Er stond heel weinig uitgeschreven, we moesten alles zelf uitzoeken.

CINDY > Niet alleen op schoolniveau, ook in de klas is er veel veranderd. Vroeger werd er lesgegeven voor de gemiddelde leerling, met een extra werkje voor wie rapper klaar was of wat extra uitleg voor wie dat nodig had. Als leerkracht deed je je best

M-DECREET

Het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften geeft aan hoe Vlaamse scholen moeten omgaan met leerlingen die door een beperking de lessen in een gewone school niet zomaar kunnen volgen. Het doel is meer leerlingen in het gewoon onderwijs school te laten lopen en dus minder leerlingen naar scholen voor buitengewoon onderwijs te verwijzen. Een school bouwt een zorgcontinuüm uit en gaat samen met de leraar of leraren, de ouders en het CLB na welke redelijke aanpassingen of maatregelen een leerling met specifieke onderwijsbehoeften nodig heeft om de lessen te kunnen volgen.

ZORGCONTINUÛM

Het zorgcontinuüm bestaat uit verschillende fases:

- 1 Brede basiszorg** > De school biedt alle leerlingen een krachtige leeromgeving aan. De school stimuleert zoveel mogelijk de ontwikkeling van alle leerlingen, volgt hen systematisch op en werkt actief aan de vermindering van risicofactoren en aan de versterking van beschermende factoren. **1**
- 2 Verhoogde zorg** > De school neemt extra maatregelen die ervoor zorgen dat de leerling het gemeenschappelijk curriculum kan blijven volgen (zoals remediëren, differentiëren, compenseren en dispenseren). **2**
- 3 Uitbreiding van zorg** > Het CLB krijgt een actieve rol en onderzoekt wat de leerling, de leraren en de ouders kunnen doen en wat zij nodig hebben. Indien nodig kan de school ondersteuning vanuit het ondersteuningsnetwerk of een school voor buitengewoon onderwijs inschakelen. **3**
- 4 Individueel aangepast curriculum (IAC)** > Het CLB stelt een verslag op voor toegang tot buitengewoon onderwijs of voor een IAC in gewoon onderwijs. **4**

ONDERSTEUNERS

Voor de begeleiding van kinderen met een gedragsproblematiek kan een school bijkomende hulp inroepen. CLB's, ondersteuningsnetwerken, pedagogische begeleiding en scholen buitengewoon onderwijs werken samen een aanbod uit. Zij zorgen ervoor dat er een team ondersteuners klaarstaat dat snel ondersteuning biedt in de klas om de leerkrachten en leerlingen bij te staan. Deze samenwerkingsverbanden komen in de plaats van het geïntegreerd onderwijs (GON) en het inclusief onderwijs (ION).

”

Je voelt je als leerkracht vaak tekortschieten, ook al doe je heel veel.

voor alle leerlingen, maar daar stopte het. Tegenwoordig is differentiatie ingebed op alle vlakken, ook in de methodes die wij gebruiken zit standaard een methode voor de rappere en voor wie wat meer of andere instructie nodig heeft.

Vroeger kon je wel aan ouders signaleren dat er een probleem was maar daar stopte het dan. Nu hebben we echt een netwerk waarbij we terecht kunnen. Op school is dat de zorgleerkracht, de zorgcoördinator, daarna de ondersteuners en het CLB en ondertussen heb ik ook een bredere kennis van hulpverleners uit de omgeving, de logopedisten, de multidisciplinaire centra waar kinderen terecht kunnen.

MARLEEN > In het begin deden dit soort aanpassingen leerkrachten wankelen op hun eiland. Je kreeg een bepaalde visie mee vanuit je opleiding en plots moest je alles anders doen. Maar de mensen zijn mee veranderd. Dezelfde leerkrachten die hier toen ook al werkten, staan nu anders voor de klas, houden meer rekening met alle leerlingen.

Is dat wel altijd haalbaar?

CINDY > Neen, niet altijd en dat is tegelijk de zwakte van het M-decreet (zie kader op pagina 11, red.): je doet superhard je best om niet één les te geven voor de 'normleerling', maar je geeft die les op tien verschillende manieren tegelijk. En je moet onthouden dat die leerling het dictee mag overschrijven en dat die leerling zijn tafelkaart mag gebruiken. Op die manier zit je erg te spelen met de grens van wat haalbaar is voor de leerkrachten.

MARLEEN > Sommige mensen blijven maar gaan, maar je moet soms zeggen: "stop, dit gaat niet meer". Dit is in het belang van die persoon en uiteindelijk ook van de kinderen.

CINDY > Je voelt je als leerkracht vaak tekortschieten, ook al doe je heel veel. Daarom zetten we als school ook zo in op die hulpmiddelen. Daardoor kunnen kinderen soms wel zelfstandig werken, zijn ze daar wel mee weg, waardoor je het als leerkracht uiteindelijk ook gemakkelijker hebt.

MARLEEN > Toch hebben wij al aan ouders moeten zeggen dat wij niet kunnen bieden wat hun kind nodig heeft. Dat is nooit een leuke boodschap en het enige dat je kan doen is niet te lang te wachten om die boodschap te geven. Ook dan blijven we betrokken en proberen we samen met de ouders alternatieve scholen te vinden die beter geschikt zijn voor hun kind.

Tips voor ouders

Op jullie school zijn heel wat aanpassingen mogelijk. Tegelijk horen wij ook verhalen van ouders die alleen maar kunnen dromen van dit soort ondersteuning voor hun kind. Welke tip zou je die ouders kunnen geven?

CINDY > Ik denk dat het belangrijk is om te blijven aandringen als ouder, om te blijven aangeven op welke manier bepaalde aanpassingen je kind echt kunnen helpen.

MARLEEN > Verandering moet groeien. Ik kan als directie niet zomaar maatregelen opleggen, dat zou veel te veel weerstand opwekken. Maar als één leerkracht iets begint, dan gaat dat verder en dat kan dan uitbreiden. Eens leerkrachten zelf succes ervaren of horen van collega's dat dit goed gaat, dan raken zij ook enthousiast.

ZitStil > Ook een klein stapje in de goede richting is een vooruitgang!

Leestip

Kansen in het M-decreet

(zie recensie op pagina 16). Je kunt dit informatief boekje aankopen in onze webshop:

www.zitstil.be/product/kansen-in-het-m-decreet.